

Abdülhamid'in Rüyası Ertuğrul*Emine SİCİM KAPLAN¹

Geliş Tarihi: 14.11.2023
Kabul Tarihi: 08.12.2023
Yayın Tarihi: 25.12.2023
Değerlendirme: İki Dış Hakem /
Çift Taraflı Körleme
Makale Türü: Kitap İncelemesi

Atf Bilgisi:

Sicim Kaplan, Emine (2023).
Abdülhamid'in Rüyası Ertuğrul.
*International Journal of Language and
Translation Studies*, 3/2, 188-194.

Benzerlik Taraması: Yapıldı –
iThenticate

Etik Bildirim:
lotusjournal@selcuk.edu.tr

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması
beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı
desteklemek için dış fon
kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans Yazarlar: Dergide
yayınlanan çalışmalarının telif hakkına
sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0
lisansı altında yayımlanmaktadır.

Japonya denilince ilk olarak akıllara yemekleri, alfabeleri, geleneksel kıyafetleri, sakuraları (kiraz çiçekleri), festivalleri, teknolojileri, animeleri, mangaları, trenleri, çalışma saatleri, aynı zamanda halkının kibarlığı ve çalışkanlığı gelmektedir. Bu özelliklere ek olarak özgün bir coğrafi konuma da sahip olan Japonya, dünya genelinde ilgiyle takip edilmektedir. Aynı durum Türkiye için de geçerli olup, ülkemizde Japonya'ya ve Japonlara karşı geçmişten itibaren bir sempati duyulmaktadır. Mehmet Akif Ersoy'un Safahat'm ikinci kitabı olarak yayımladığı Süleymaniye Kürsüsü'nde, Japonya'dan ve Japonlardan övgüyle bahsetmesi, ülkemizdeki sevgiyi kanıtlayan güzel bir örnektir. Tarihsel anlamda bakıldığında da iki ülkenin ilişkileri her zaman dostane şekilde ilerlemiştir. Her ne kadar Türkiye İkinci Dünya Savaşı'nda sembolik olarak Japonya'ya savaş ilan etse de bu durum ikili ilişkilere zarar vermemiştir. 2003 yılı Japonya'da Türkiye yılı, 2019 yılı da Türk Kültür yılı olarak ilan edilmiştir. Buna karşılık Türkiye'de de 2010 yılı Japonya yılı ilan edilmiş, ülkemizin çeşitli şehirlerinde Japonya'yı ve Japon kültürünü tanıtan birbirinden farklı etkinlikler düzenlenmiştir.² Ayrıca önümüzdeki yıl da iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin tesisinin 100. yıl

* Etik Beyan: *Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Japon Dili ve Edebiyatı ABD., emine.kaplan@nevsehir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9328-1192>.

² Etkinliklerin tam listesi için bkz: <https://www.tr.emb-japan.go.jp/Japonya2010/activities.html>, Erişim tarihi: 13.10.2023.

Abdülhamid'in Rüyası Ertuğrul

Emine SİCİM KAPLAN³

Date of Submission: 14.11.2023

Date of Acceptance: 08.12.2023

Date of Publication: 25.12.2023

Peer-Review: Double

Anonymized - Two External

Article Type: Book Review

Citation:

Sicim Kaplan, Emine (2023).
Abdülhamid'in Rüyası Ertuğrul.
*International Journal of Language and
Translation Studies*, 3/ 2, 188-194.

Plagiarism Checks: Yes - iThenticate

Complaints: lotusjournal@selcuk.edu.tr

Conflicts of Interest: The author(s) has
no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s)
acknowledge that they received no
external funding in support of this
research.

Copyright & License: Authors
publishing with the journal retain the
copyright to their work licensed under
the CC BY-NC 4.0.

dönümü olarak kutlanacaktır.

Türkiye ve Japonya arasındaki ilişkilerin geçmişine bakılacak olursa bu ilişkilerin Osmanlı Dönemi'ne kadar dayandığı görülecektir. 1873 yılında Osmanlı Devleti'ndeki mahkeme sistemlerini incelemek üzere İstanbul'a gelen Fukuichi Geinchirō, Türk topraklarını ziyaret eden ilk Japon olarak bilinmektedir. İki ülke arasındaki ilişkiler de bu sayede başlamış, Genichirō'nun ziyaretinden sonra çeşitli vesilelerle Japon heyetleri İstanbul'u ziyaret etmeye devam etmişlerdir (Hasebe, 2018:1). Ancak ikili ilişkilerde akla gelen ilk olay, II. Abdülhamid Dönemi'nde gönderilen Ertuğrul Fırkateyni'nin dönüş yolunda yaşadığı elim kazadır. Kazadan sonra hayatta kalan mürettebat için Japon halkının özverili yardımları iki ülke arasındaki ilişkilerin kuvvetlenmesini sağlamıştır.

Ertuğrul Fırkateyni olayına kısaca değinilecek olursa; 1887 yılında İmparator'un yeğeni Prens Komatsu ve eşi İstanbul'u ziyaret etmiştir. Prens Komatsu'nun ziyareti esnasında görmüş olduğu yakın ilgiden dolayı Japon İmparatoru ertesi yıl II. Abdülhamid'e Büyük Krizantem Nişanı'nı yollamıştır. Bunun üzerine dönemin padişahı II. Abdülhamid

* Etik Beyan: *Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

³ Ass. Prof. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty Of Science And Literature, Department of Eastern Languages and Literatures, Department of Japanese Language and Literature., emine.kaplan@nevsehir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9328-1192>.

hem iade-i ziyaret hem de İmparator'a Al-i İmtiyaz Nişanı'nı takdim etmek üzere Japonya'ya bir gemi göndermeye karar vermiş ve bu görev için Ertuğrul Fırkateyni'ni uygun görmüştür. Gemi 14 Temmuz 1889'da İstanbul'dan yola çıkmış, yolculuk esnasında yaşanan bir dizi talihsizlikten sonra 7 Haziran 1890 tarihinde Japonya'ya ulaşmıştır. Japonya'ya demir attıktan sonra geminin komutanı Osman Bey, 13 Haziran 1890 tarihinde Japon İmparatoru'nun huzuruna çıkarak II. Abdülhamid'in mektubunu, nişan ve hediyelerini imparatora takdim etmiştir. Mürettebatın Japonya'da bulunduğu esnada 27 Haziran 1890 tarihinde Nagasaki'de kolera salgını patlak vermiştir. Ne yazık ki bu durumdan mürettebat da etkilenmiş ve gemi Nagaura'da karantina merkezine alınmıştır (Shiraiwa, 2003: 60). Başlangıçta Ertuğrul Fırkateyni'nin Japonya'da kalma süresi bir ay olarak planlanmışken yaşanan olumsuz gelişmeler sonucu bu süre uzayarak üç ayı bulmuştur. Gemi karantinadan çıktıktan sonra 15 Eylül 1890 tarihinde Japonya'dan İstanbul'a doğru yelken açılmıştır. Ancak yola çıkılan tarih, Japonya'da tayfun mevsiminin yaşandığı zamanlardı. Bu durumdan Ertuğrul Fırkateyni de etkilenmiş, hareketinden kısa bir süre sonra tayfun sebebiyle geminin kontrolü kaybedilmiştir. Fırtınanın şiddetine daha fazla dayanamayan fırkateyn, 16 Eylül 1890 tarihinde Ōshima'daki Kashinozaki kayalıklarına çarparak batmıştır. Kazada sayısı henüz belirlenemeyen çok sayıda mürettebatımız yaşamını yitirmiş, 69 kişi sağ olarak kurtulmuştur (Komatsu, 2004: 55).

Kazazedeler Japon Hükümeti tarafından tedavi edildikten sonra 16 Ekim 1890'da Amiral Tanaka komutasındaki Hiei ve Amiral Hidaka komutasındaki Kongo adlı iki savaş gemisi ile Nagasaki'den yola çıkmışlar, 2 Ocak 1891 tarihinde de İstanbul'a ulaşmışlardır. Yirmi gün İstanbul'da kalan Hiei ve Kongo mürettebatı 10 Şubat'ta Japonya'ya doğru yola çıkmış, 10 Mayıs 1891'de Tokyo Shinagawa Limanı'na ulaşmışlardır (Sicim, 2013: 35).

Kazadan sonra Ertuğrul Şehitleri anısına kazanın olduğu yere üç anıt dikilmiştir. Ōshima Adası'nda yapılan Ertuğrul Deniz Şehitleri Anıtı, şehit olan subay ve erlerin gömüldükleri mezarların buldukları yerdedir. Daha sonra bu anıt, 1929 yılında Türk - Nippon Ticaret Derneği'nin yardımıyla yeniden düzenlenmiştir. Ertuğrul Anıtı'nın üçüncü kez düzenlenmesi ise 3 Haziran 1937'de gerçekleşmiştir (Sicim, 2013: 37). Her yıl anıtın bulunduğu yerde kazanın yaşandığı gün anma töreni düzenlenmektedir. Aynı şekilde ülkemizin farklı şehirlerinde de şehitlerimiz adına törenler düzenlenmektedir.⁴

İncelediğimiz Ömer Ertur'un "Abdülhamid'in Rüyası Ertuğrul" adlı eseri de adından anlaşılacağı üzere doğrudan Ertuğrul Fırkateyni olayını konu edinmektedir. Ömer Ertur'un "Abdülhamid'in Rüyası Ertuğrul" adlı eserinin orijinal basımı İngilizce olup, "*The Sirens of*

⁴ Bkz: Ordu ve Tekirdağ.

Funagora” başlığıyla 2014 yılında Create Space Independent Publishing Platform tarafından yayımlanmıştır. Ertesi yıl da “*Toruko Gunkan Erutū-rurugō no Kainan (トルコ軍艦エルトゥールル号の海難)*” başlığıyla Japonca’ya çevrilmiştir. Aynı eser 2018 yılında “*Abdülhamid'in Rüyası Ertuğrul*” adı altında Profil Yayınları tarafından Türkçe olarak yayınlanarak okuyucuyla buluşmuştur. Kitabı Türkçeye yazar kendi çevirmiştir. Ertur’un bu eseri Ertuğrul Fırkateyni olayı ile ilgili olarak İngilizce, Japonca ve Türkçe olmak üzere üç dilde yayınlanan ilk roman olma özelliğini taşımaktadır. Dolayısıyla Ertuğrul Fırkateyni olayını konu edinen romanlar içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Ahmet Özcan’ın belirttiği gibi günümüzde popüler tarih edebiyattan beslenmekte, edebiyat bir bilim olan tarihin popülerleşmesinde etkili bir araç olarak ön plana çıkmaktadır. Tarihin kullanım alanını sadece edebiyatla sınırlamak da doğru değildir. Sinema, radyo, televizyon gibi görsel alanlarda da tarihi konuların işlendiğini görmek mümkündür. Dolayısıyla modern toplum tarih bilgisini çoğunlukla tarihi roman gibi edebi eserlerden ya da tarihi film, tarihi drama gibi görsel alanlardan oluşturmaktadır (Özcan, 2011:1). Ertur’un incelediğimiz eseri de edebiyatla tarih ilişkisini gösteren güzel bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Romanın kapak tasarımı Harun Tan tarafından yapılmış olup, ön kapağa Ertuğrul Fırkateyni’nin dalgalar arasında yolculuk yaptığı resminin yan tarafına II. Abdülhamid’in silueti eklenmiştir. Ayrıca kitabın isminin üst kısmına “Tarihi Belgesel Roman Osmanlı Fırkateyni Ertuğrul’un Talihsiz Diplomatik Japonya Seferi 1889/1890” şeklinde yan bir başlık atılmıştır. Dolayısıyla yazar, kitabı roman olmasına rağmen, olayları kurgularken tarihsel belgelere dayanarak yazdığını okuyucuya vurgulamak istemiştir. Arka kapakta ise eserin özeti verilerek, en alt kısma da mürettebatın topluca çekildiği bir fotoğrafı konmuştur.

Roman daha önce de belirttiğimiz üzere Profil Yayınları tarafından 2018 yılının Şubat ayında İstanbul’da basılmıştır. Eser; yazarın hayatı, teşekkür, önsöz ve bibliyografya olmak üzere toplam 318 sayfadan oluşmaktadır. Hikâyenin akışına göre eserin iç sayfalarına mürettebat, dönemin Padişahı II. Abdülhamid, Osmanlı sarayları, İstanbul, Süveyş Kanalı, Bombay’daki karşılama, Tokyo İmparatorluk Sarayı, Shimbashi İstasyonu, geminin tayfunda sürüklenişini gösteren bir tablo olmak üzere çeşit çeşit fotoğraflar eklenmiştir. Bu sayede görsel anlamda da okuyucunun ilgisini çekeceğini söylemek mümkündür.

Romanın içeriğine bakılacak olursa; olaylar bölüm başlıkları verilerek okuyucuya aktarılmıştır. İlk başlık “Önsöz Yıllar Sonra” adı altında okuyucuyu 1934 yılına götürmektedir. Esere, Kushimoto’da Ertuğrul Fırkateyni şehitliği ve Hamide Hanım’ın eşi

Osman Bey'e, Ayşe Hanım'ın da eşi Ali Bey'e duyduğu sevgiyi anlatılmakla başlanır. Devamında "Sonun Başlangıcı" başlığı altında öncelikle Ertuğrul Fırkateyni'nin Nagaura'da bulunan karantina merkezinden çıktıktan sonra İstanbul'a doğru yola çıkması ele alınmış, ardından Osmanlı İmparatorluğu'ndaki geminin dönüşü konusundaki tartışmalara yer verilmiştir. Kitabın 57.nci sayfasına kadar Japonya'dan dönüş yolculuğu ve geminin fırtınaya yakalanması, fırtına anında mürettebatın yaşadıkları anlatılmıştır. 57. sayfadan sonra geçmişe gidilerek yazar olayları en başından itibaren kronolojik sırada anlatmaya başlamıştır. "Olaylı Bir Deniz Seferinin Başlangıcı Ocak-Temmuz 1889" şeklindeki bölüm başlığıyla asıl hikâye 61.nci sayfadan itibaren başlamaktadır. Bölümde Japonya'ya gemi gönderilme sürecinde yaşananlar, bir diğer ifade ile Ertuğrul Fırkateyni'nin seçilmesi ve mürettebatın seçimi ilgili çıkan dedikodular detaylı olarak okuyucuya aktarılmıştır. Ertuğrul Fırkateyni'nin 14 Temmuz 1889 tarihinde İstanbul'dan Japonya'ya doğru yola çıkması ile bölüm sonlandırılmıştır. Bir sonraki bölüm 107.nci sayfadan itibaren "Konstantiniye'den Yokohama'ya Yolculuk 14 Temmuz 1889-7 Haziran 1890" başlığı ile verilmiştir. Bu başlık altında yolculuk sürecinde yaşananlar aktarılmıştır. Bölümün giriş kısmına da Ertuğrul Fırkateyni'nin seyrini gösteren iki adet harita eklenmiştir. Geminin yolculuk sürecinde yaşadığı sıkıntılar; örneğin Süveyş Kanalı'nda kuma oturması ve geminin tamir edilmesi, ardından belli bir mesafe gittikten sonra geminin tekrardan su alması ve yeniden onarılması, bundan dolayı yaşanan gecikmeler olmak üzere her ayrıntıya dikkat edilerek okuyucuya aktarılmıştır. Ayrıca bu bölümde mürettebatın uğradıkları limanlarda özellikle Müslümanlar tarafından büyük ilgiyle karşılanmaları ve saygı görmeleri de detaylı bir şekilde işlenmiştir. Bölüm Ertuğrul Fırkateyni'nin 7 Haziran 1890 tarihinde Japonya'ya ulaşması ile sonlandırılmıştır. Bölüm sonuna görsel anlamda okuyucunun ilgisini çekecek Japonya'ya ait iki adet fotoğraf eklenmiştir. Diğer bölümler ile karşılaştırıldığında içerik olarak en uzun olanıdır. Beşinci bölüm "Japonya'da Geçen Günler 7 Haziran-15 Eylül 1890" başlığı ile 207. nci sayfadan itibaren başlamıştır. İlk olarak Osman Bey'in İmparatorun huzuruna çıkması, nişanı ve hediyeleri takdim edilmesi anlatılmış, tekrardan Japonya'dan fotoğraflar eklenmiştir. Devamında Japonya'ya yer verilerek; ülkenin yeşilliğinden, Japon demiryollarının gelişmişliğinden, mimarisinin muhteşemliğinden, yemeklerinin çeşitliliğinden ve Japonların misafirperverliğinden bahsedilmiştir. Gemide kolera vakasının görülmesi, mürettebatın karantinaya alınması, karantina sürecinde yaşananlar ve en sonunda İstanbul'a dönüş yolculuğunun başlaması ile bölüm sonlandırılmıştır. Diğer iki bölüm ile karşılaştırıldığında beşinci bölümün biraz kısa yazıldığını söyleyebiliriz. Altıncı bölüm "Funagora'nın Ölümçül Hayaletleri 16 Eylül 1890" başlığı ile 241.nci sayfadan itibaren başlamıştır. Bölüm isminden

de anlaşılacağı üzere geminin tayfuna yakalanması, mürettebatın panik içerisinde fırtınaya karşı çaresiz mücadelesi ve en sonunda da geminin kayalıklara çarparak batması ile başlamıştır. Devamında yaralı askerlere karşı Japon halkının özverili yardımları ve askerlerimizi iyileştirme çabaları, olayın İstanbul'da duyulması olmak üzere kaza sonrasında yaşananlar tek tek ele alınmıştır. Ömer Ertur kitabının son bölümünde de “Sonsöz Yıllar Sonra” başlığı adı altında tekrardan 1933 yılına giderek Hamide Hanım ve Ayşe Hanım'ın yıllar sonraki yaşamlarıyla hikâyesini sonlandırmıştır.

Ertur'un romanı şimdiye kadar bu konuda yazılan edebi eserler içerisinde tarihsel anlamda en detaylı olanıdır. Kurgu unsurunun az olduğu eserde olaylar tarihlerine kadar gerçeklerle örtüşmektedir. Nitekim kitabın kapağında da eserin tarihi belgesel roman niteliğinde olduğu yazılmıştır. Eser içerisinde olaylar başlangıçta oluş sırasına göre verilmediğinden konuyu bilmeyen okuyucu için karışık gelebilir. Ancak “Olaylı Bir Deniz Seferinin Başlangıcı Ocak-Temmuz 1889” bölüm başlığından itibaren yaşananlar kronolojik sırada verilmiştir. Dolayısıyla roman olmasına rağmen olayı ilk kez öğrenen biri bile kitaptan detaylı bilgi edinebilir. Ertuğrul Fırkateyni'nin yolculuğa başlaması, yolculuk esnasında yaşadıkları ve uğradığı limanlar, her limanda kalabalık bir Müslüman grubu tarafından coşkulu bir şekilde karşılanmaları, Japonya'da yaşananlar, kaza anı ve sonrası, şehitler için yapılan anıt olmak üzere her ayrıntı, tarihleri ve yer adları ile birlikte detaylı bir şekilde okuyucuya aktarılmıştır.

Abdülhamid'in Rüyası Ertuğrul bu yıl içerisinde revize edilerek Akıl Fikir Yayınları tarafından “*Funagora Kayalıklarında: Osmanlı Fırkateyni Ertuğrul'un Talihsiz Diplomatik Japonya Seferi 1889/90*” adı altında çok yakında yeniden basılacaktır.⁵ Ömer Ertur ikinci basımda kitabının adında değişikliğe giderek *The Sirens of Funagora* olan İngilizce başlığa sadık kalmayı tercih etmiştir.

⁵ Bilgi, Ömer Ertur ile görüşme sonucunda elde edilmiştir.

KAYNAKÇA

Ertur, Ö. (2014). *The Sirens of Funagora*. Amerika: CreateSpace Independent Publishing Platform

Ertur, Ö. (2015). *Toruko Gunkan Erutu-rurugō no Kainan*. çev. Yamamoto, Masao-Uetsuki, Keiichiro vd. Tokyo: Sairyusha.

Ertur, Ö. (2018). *Abdülhamid'in Rüyası Ertuğrul*. İstanbul: Profil Kitap.

Komatsu, K. (2004). *Osuman Teikoku no Kindai to Kaigun*. Tokyo: Sekaishi Ribretto

Özcan, A. (2011). *Türkiye'de Popüler Tarihçilik 1908-1960*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Shiraiwa, K. (2003). The Japanese Image of Turks in Meiji Era 1868 - 1912. *The Rising Sun and the Turkish Crescent*, ed. Selçuk Esenbel. İstanbul: Boğaziçi University Press. 49-86.

Sicim, E. (2013). Türkiye'deki Japon Algısına Bir Kaynak Olarak Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Ertuğrul Firkateyni Faciası. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.